

AGENCIJA ZA OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE



***STRATEŠKI OKVIR
ZA PRELAZAK NA REGULATORNI OKVIR ZASNOVAN NA
SOLVENTNOSTI II***

Banja Luka, 2023. godina

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. RAZLOZI I SVRHA PRIPREME ZA IMPLEMENTACIJU SOLVENTNOSTI II U REPUBLICI SRPSKOJ.....	5
3. STANJE SEKTORA OSIGURANJA U REPUBLICI SRPSKOJ	7
4. REZULTATI PROVEDENIH AKTIVNOSTI U PRETHODNOM PERIODU	10
5. PRAVCI DJELOVANJA AGENCIJE U NAREDNOM PERIODU	13

1. UVOD

Ovaj dokument predstavlja izmjenu Strateškog okvira pripreme za prelazak na regulatorni okvir zasnovan na Solventnosti II, koji je Agencija za osiguranje Republike Srpske (u daljem tekstu: Agencija) donijela u novembru 2018. godine i u okviru kojeg je u prethodnom periodu djelovala, ali i kojim je predviđena potreba aktuelizacije i izmjene istog. Treba istaći da se usvajanjem ovog dokumenta polazi od zakonom propisanih nadležnosti Agencije, ne prejudicirajući rokove promjene i usaglašavanja regulatornog okvira za osiguranje u Republici Srpskoj sa zahtjevima Solventnosti II¹, te da je u toku njegove pripreme vršena konsultacija sa Ministarstvom finansija Republike Srpske, u pogledu strateških opredjeljenja vezanih za modernizaciju zakonskog okvira u oblasti osiguranja.

Polazeći od saznanja dobijenih provođenjem aktivnosti iz prethodnog, odnosno inicijalnog strateškog okvira, analize pokazatelja stabilnosti i solventnosti sektora osiguranja, ali i pravca djelovanja regulatora iz okruženja, a nezavisno od činjenice da li su (ili nisu) iz zemalja članica Evropske unije, identifikovana je potreba ažuriranja i revidiranja pravca djelovanja Agencije u svrhu postepene pripreme za prelazak na Solventnost II.

Pored navedenog, potreba za intenzivniju pripremu i ažuriranje pravca djelovanja proizilazi i iz potrebe pripreme raspoloživih resursa Agencije, ali i društava za osiguranje, na izvještavanje po zahtjevima Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 17 (IFRS 17), jer iskustva ukazuju da je integrisanje određenih zahtjeva Solventnosti II olakšalo i minimiziralo rizike koje nosi prelazak na isti.

Kako je regulatorni okvir zasnovan na Solventnosti II konceptualno različit u odnosu na regulatorni okvir u kojem trenutno posluju društva za osiguranje u Republici Srpskoj (Solventnost I), Agencija uz uvažavanje principa opreznosti određuje pravce djelovanja i prioritetne aktivnosti sa razumnim nivoom kompleksnosti, uz namjeru etapnog revidiranja istih.

Pored navedenog, Agencija ovim strateškim okvirom, u okviru svojih nadležnosti, pruža i operativnu podršku procesu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji.

Vlada Republike Srpske je na 176. sjednici održanoj dana 30.06.2022. godine donijela zaključak (*tačka 5*):

„Imajući u vidu značaj i kompleksnost uvođenja novog zakonskog i regulatornog okvira Solventnost II u pravni sistem Republike Srpske, kako sa aspekta regulisanja, tako i sa aspekta njegove primjene i nadzora, Vlada Republike Srpske poziva Agenciju za osiguranje Republike Srpske da, u saradnji sa Ministarstvom finansija, utvrdi strategiju za uvođenje Solventnosti II, te da intenzivira aktivnosti na razvijanju svijesti kod učesnika na tržištu osiguranja o potrebama i koristima pravovremene pripreme za predstojeći novi model poslovanja.“

Shodno navedenom zaključku Vlade Republike Srpske, Agencija je pripremila ovaj dokument, a koji je zasnovan na:

¹ Solventnost II je zakonodavni i regulatorni okvir poslovanja društava za osiguranje u Evropskoj uniji, zasnovan na Direktivi 2009/138/EC.

- Mapi puta za unaprijeđenje izvještavanja, regulacije i nadzora sektora osiguranja u Bosni i Hercegovini, definisanje opsega, vremenskog okvira i odgovornosti za usklađivanje iz segmenta Solventnosti II, koji je pripremljen u okviru Projekta konsultantske podrške Svjetske banke za sektor osiguranja u Bosni i Hercegovini,
- izvršenim konsultacijama sa Ministarstvom finansija Republike Srpske, u pogledu strateških opredjeljenja vezanih za modernizaciju zakonskog okvira u oblasti osiguranja, te
- rezultatima do sada provedenih aktivnosti u tom pogledu.

U toku izrade ovog dokumenta vršene su konsultacije sa predstavnicima Svjetske banke, u okviru kojih je najavljen početak izrada sveobuhvatne mape puta za uvođenje Solventnosti II, te će Agencija u narednom periodu na osnovu prihvatljivih rezultata tehničke pomoći konsultanata Svjetske banke izraditi strategiju usklađivanja sa Solventnosti II.

2. RAZLOZI I SVRHA PRIPREME ZA IMPLEMENTACIJU SOLVENTNOSTI II U REPUBLICI SRPSKOJ

Solventnost II je novi zakonodavni i regulatorni okvir poslovanja društava za osiguranje u Evropskoj uniji, zasnovan na Direktivi 2009/138/EC, usvojen 25.11.2009. godine, a koji je počeo da se primjenjuje 1. januara 2016. godine.

Direktiva 2009/138/EC predstavlja prvi nivo pravila za obavljanje djelatnosti osiguranja u Evropskoj uniji, a koju države članice preuzimaju u nacionalnu regulativu.

Regulatorni okvir Solventnost II, pored Direktive 2009/138/EC, obuhvata i akte i mjere Evropske komisije za njenu implementaciju, koji/e imaju neposrednu primjenu u državama članicama Evropske unije i obezbjeđuju punu harmonizaciju pravila kojima se uređuje djelatnost osiguranja. Pored toga, Evropska komisija, na prijedlog Evropskog tijela za osiguranje i profesionalne penzije (EIOPA-European Insurance and Occupational Pensions Authority), usvaja tehničke standarde primjene. Akti i mjere za implementaciju, te tehnički standardi predstavljaju drugi nivo pravila kojima se uređuje djelatnost osiguranja u Evropskoj uniji. Treći nivo pravila regulatornog okvira Solventnost II predstavljaju smjernice koje donosi EIOPA, a kojima se obezbjeđuje konzistentna primjena pravila i saradnja između država članica Evropske unije. Iako smjernice nisu obavezujuće, potrebno je obrazložiti razloge zbog kojih se ne postupa u skladu sa tim smjernicama.

Djelatnost osiguranja u Evropskoj uniji je, u prethodnom periodu, bila uređena većim brojem direktiva iz okvira Solventnost I, a kojima se u proteklim decenijama vršila postepena harmonizacija pravila za obavljanje djelatnosti osiguranja. U toku primjene regulatornog okvira Solventnost I, pored brojnih prednosti, identifikovani su i određeni nedostaci, a to su: akcenat je na knjigovodstvenim, a ne na tržišnim vrijednostima, nije dovoljno stimulativan za društva za osiguranje da adekvatno upravljaju rizicima i investicijama, adekvatnost kapitala indirektno uključuje samo rizik iz osiguranja, dok su ostali rizici zanemareni, nisu otklonjene sve prepreke za pravovremenu intervenciju supervizora, nije u potpunosti obezbijeđena adekvatna alokacija kapitala i nije dovoljno pažnje posvećeno superviziji grupacija.

Solventnost II je zamijenila 13 direktiva okvira Solventnost I, a ključne promjene se odnose na nova pravila solventnosti i upravljanja rizicima, koja se često i podrazumijevaju pod pojmom Solventnost II. Ovaj regulatorni okvir se zasniva na obavezi prepoznavanja i vrednovanja svih rizika kojima je društvo za osiguranje izloženo, te upravljanja tim rizicima, kao i mogućnosti preventivnog djelovanja nadzornog/regulatornog organa. Osnovni ciljevi Solventnost II su zaštita osiguranika, postavljanje granice solventnosti koja će predstavljati ukupnu izloženost svim rizicima, rano prepoznavanje tržišnih promjena, zasnovanost na principima, a ne na strogim pravilima. Solventnost II je nastavak „nove regulacije“ koja je započela uvođenjem Basela II, kao novih pravila mjerenja kapitalnih zahtjeva banaka.

Osnovu Solventnost II čine tri međusobno povezane cjeline, odnosno tri stuba:

I - stub: Kvantitativni zahtjevi

Ovaj stub se odnosi na set kvantitativnih zahtjeva koje društvo za osiguranje mora da zadovolji u svrhu zaštite interesa osiguranika, odnosno korisnika osiguranja, te kako bi se obezbijedilo stabilno i sigurno poslovanje. Kvantitativni zahtjevi se odnose na harmonizaciju standarda za vrednovanje, umjesto dosadašnjih čvrstih kvantitativnih ograničenja i zahtjeva. Ovi regulatorni zahtjevi se odnose na vrednovanje imovine i obaveza, tehničkih rezervi i vlastitih sredstava, te uspostavljaju dva nivoa kapitalnih zahtjeva: potreban kapital za solventnost/granica solventnosti (*SCR-solvency capital requirement*) i minimalni potrebni kapital (*MCR-minimum capital requirement*).

Potreban kapital za solventnost/granica solventnosti (SCR) je nivo kapitala koji treba da omogući društvu za osiguranje pokriće svih obaveza po osnovu ugovora o osiguranju i solventno poslovanje s obzirom na preuzete rizike, dok minimalno potrebni kapital predstavlja donju granicu potrebnog kapitala društva za osiguranje. Između ova dva nivoa nadzorno tijelo će, ukoliko bude potrebno, propisati popravne mjere.

II - stub: Kvalitativni zahtjevi

Drugi stub se odnosi na tzv. kvalitativne zahtjeve tj. na razvoj sveobuhvatnog sistema upravljanja, koji uključuje internu reviziju, upravljanje rizicima, aktuarsku funkciju, funkciju praćenja usklađenosti i interne kontrole. Društva za osiguranje imaju obavezu provoditi vlastitu procjenu izloženosti riziku (ORSA-eng. Own Risk Solvency Assessment), te identifikovati rizike koji ne prepoznaju pravila izračuna adekvantnosti kapitala, a važni su za poslovanja.

III - stub: Transparentnost

Treći stub se bazira na objelodanjivanju i transparentnosti, kako bi se pojačali tržišni mehanizmi i supervizija koja je bazirana na riziku. Cilj je da se osiguranicima, investitorima i drugim zainteresovanim stranama pruži cjelokupna slika o rizicima društva za osiguranje. Naime, ovaj set odredbi naglašava važnost tržišne discipline, transparentnosti poslovanja i izvještavanja supervizora.

Navedene karakteristike regulatornog okvira Solventnost II ukazuju da isti predstavlja potpuno novi koncept u izračunavanju adekvatnosti kapitala društva za osiguranje i novi sveobuhvatni pristup upravljanju rizicima u društvima za osiguranje, a koji zahtijeva promjenu i nadzornih pristupa.

Stoga je potrebno, polazeći od aktuelnog stanja sektora osiguranja, preduzeti aktivnosti koje stvaraju pretpostavke za postepeni prelazak u novi kompleksniji regulatorni okvir, uz sagledavanje potrebe za prethodno aktiviranje konzervativnih mjera povećanja kapitala društava za osiguranje.

Realizacijom aktivnosti pripreme društava za osiguranje u Republici Srpskoj za prelazak na regulatorni režim zasnovan na Solventnosti II, Agencija u okviru svojih nadležnosti, pruža i operativnu podršku procesu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji.

3. STANJE SEKTORA OSIGURANJA U REPUBLICI SRPSKOJ

U svrhu obezbjeđenja opreznog i postepenog prelaska na Solventnost II, prioriteti pripreme za prelazak na Solventnost II treba da se zasnivaju na aktuelnom stanju sektora osiguranja u Republici Srpskoj, odnosno tržišta osiguranja u Republici Srpskoj. U tom smislu prezentuju se podaci o razvijenosti tržišta osiguranja Republike Srpske, te o ukupnom finansijskom kapacitetu i ljudskim resursima društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj.

Nivo razvijenosti tržišta osiguranja

Na tržištu osiguranja Republike Srpske, na dan izrade ovog dokumenta, poslovalo je 24 društva za osiguranje, od čega je 14 društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj i 10 društava za osiguranje koja imaju sjedište u FBiH, a djelatnost osiguranja u Republici Srpskoj obavljaju putem filijale.

Od ukupnog broja društava za osiguranje, poslove u vrsti obaveznog osiguranja od autoodgovornosti je obavljalo 22, a poslove u vrsti životnog osiguranja 7 društava. Na tržištu osiguranja Republike Srpske postoji prilično jaka konkurencija na šta ukazuju svi pokazatelji konkurencije, odnosno koncentracije na tržištu. U tom smislu se ističe da je kontinuirano prisutan trend smanjenja Herfindahl Hirschman-ovog indeksa, kako na cjelokupnom tržištu osiguranja (622 poena u 2021. godini), tako i na tržištu osiguranja od autoodgovornosti (645 poena u 2021. godini) kao najvećem segmentu tržišta osiguranja u Republici Srpskoj. Na pojačanu konkurenciju ukazuje i raspored društava za osiguranje prema *peer* grupama, u okviru kojih ni jedno društvo za osiguranje nije ostvarilo učešće na tržištu preko 15%, dok je čak 17 društava imalo učešće manje od 5%.

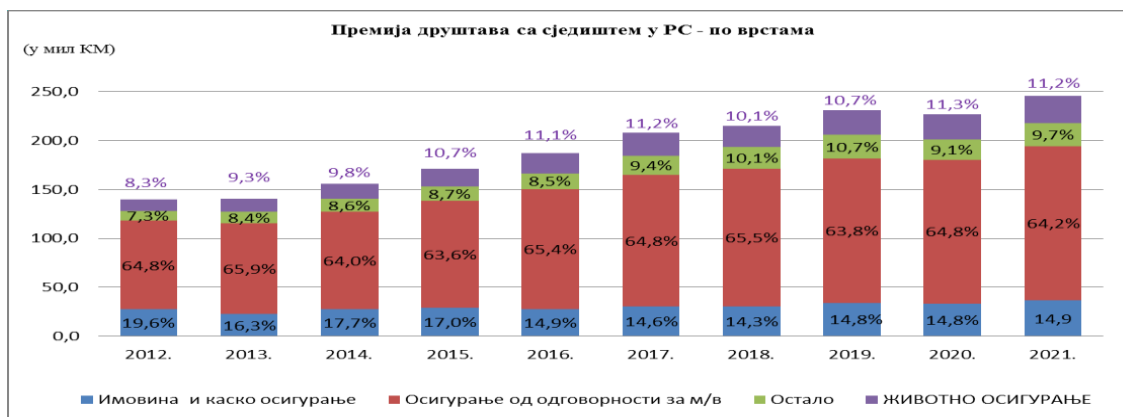
Učešće premije u BDP sa oko 2% je na približno istom nivou kao u ostalim zemljama iz okruženja sa sličnim nivoom razvoja tržišta osiguranja. Premija po stanovniku iznosi oko 117 EUR i niža je u odnosu kako na razvijena, tako i u odnosu na tržišta osiguranja u razvoju.

Finansijski kapacitet i poslovanje društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj

Društva za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj su ostvarila premiju u iznosu od 245,6 miliona KM u 2021. godini, što je više za 8,3% u odnosu na 2020. godinu.

U periodu od 2013. do 2021. godine, zabilježena je približno ista godišnja stopa rasta premije društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj, a koja je iznosila u prosjeku 7%. U ukupno obračunatoj premiji, dominira premija obaveznog osiguranja od odgovornosti za motorna vozila koja učestvuje sa oko 70% u ukupno obračunatoj premiji neživotnih osiguranja društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj. Iako bilježi kontinuirani rast, učešće premije životnih osiguranja je tek oko 11%. U narednom grafikonu prikazano je kretanje i struktura ukupno obračunate premije za period 2012-2021. godina.

Grafikon 1. Struktura obračunate premije društava za osiguranje- po vrstama (u mil. KM)



Kako regulatorni zahtjevi iz okvira Solventnost I ne polaze od pristupa mjerenja izloženosti rizicima i vrednovanja cjelokupne aktive u cilju određivanja finansijskog kapaciteta za izmirenje obaveza iz ugovora o osiguranju, u narednom tekstu će se dati osvrt na strukturu ulaganja sredstava za pokriće tehničkih rezervi i 50% minimalnog garantnog fonda, te učešće kategorija definisanih kao „teže utržiiva“ aktiva u ukupnoj aktivi i u konačnici ispunjavanje aktuelnih zahtjeva za kapitalom.

U narednom grafikonu je data struktura ulaganja sredstava za pokriće tehničkih rezervi neživotnih osiguranja, životnih osiguranja i 50% minimalnog garantnog fonda na nivou sektora osiguranja Republike Srpske.

Grafikon 2. Struktura ulaganja sredstava za pokriće tehničkih rezervi i 50% minimalnog garantnog fonda u 2021. godini (u KM)



Nezavisno od činjenice da, posmatrano sa stanovišta prosjeka sektora, postoji disperzija ulaganja sredstava za pokriće tehničkih rezervi neživotnih osiguranja, na nivou pojedinačnih

društava postoji izraženija koncentracija pojedinih oblika imovine (npr. nekretnine, zajmovi), uz prisutan rizik adekvatnosti procjena istih. U ulaganjima sredstava za pokriće tehničkih rezervi životnih osiguranja dominiraju ulaganja u obveznice koje je emitovala Republika Srpska, pri čemu treba istaći da je u prethodnom periodu zbog poslovnih politika garantovanja prinosa po osnovu ugovora o životnom osiguranju došlo do transformacije imovine za pokriće tehničkih rezervi iz depozita u obveznice Republike Srpske.

Učešće tzv “teže utržive“ aktive (nematerijalna ulaganja, nekretnine, dugoročna i kratkoročna ulaganja povezanim, pridruženim, matičnim i zavisnim pravnim licima, te potraživanja) činilo je 28% poslovne aktive, pri čemu se raspon ovog učešća kod pojedinačnih društava za osiguranje nalazi između 4% i 60%.

Društva za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj su obavezna da održavaju nivo adekvatnosti kapitala koji odgovara obimu i vrstama osiguranja koja društva obavljaju u okviru svoje djelatnosti.

Na nivou sektora osiguranja kontinuirano su ispunjeni zahtjevi adekvatnosti kapitala, pri čemu treba imati u vidu da isti tretiraju samo, u određenoj mjeri, izloženost rizicima osiguranja, te u obračun uzimaju stvarne i potencijalne gubitke, odnosno obračun nije zasnovan na vrednovanju izloženosti svim aktuelnim rizicima poslovanja. Prema aktuelnim zahtjevima adekvatnosti kapitala, ukupni raspoloživi kapital društava za osiguranje je, sa stanjem na dan 31.12.2021. godine, iznosio 108,3 miliona KM. Iskazan je višak raspoloživog kapitala, u odnosu na graničnu vrijednost adekvatnosti raspoloživog kapitala, u iznosu od 25,4 miliona KM (ili 23,5%), od čega 20,9 miliona KM viška u neživotnom osiguranju (ili 82,3%), odnosno 4,5 miliona KM u životnom osiguranju (ili 17,7%).

Ljudski resursi

Iskustva zemalja iz okruženja i ostalih zemalja članica Evropske unije prilikom implementacije Solventnosti II, zbog konceptualne razlike u odnosu na Solventnost I, pokazuju da su neophodna ulaganja u razvoj ljudskih resursa. Ovaj segment će biti predmet posebne analize pripremljenosti za ispunjavanje kvalitativnih zahtjeva Solventnosti II, te se u svrhu uvoda daju samo aktuelni podaci o broju zaposlenih u društvima za osiguranje i načinu funkcionisanja aktuarske funkcije. Na dan 31.12.2021. godine, u društvima za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj je bilo zaposleno 1.572 radnika, od toga 51,9% čine radnici sa srednjom stručnom spremom, 39,5% sa visokom stručnom spremom i 8,6% ostali zaposleni. Aktuarska funkcija u društvima za osiguranje funkcionise kao interna i eksterna. Eksternu funkciju mogu da obavljaju lica koja su dobila ovlaštenje od Agencije za obavljanje aktuarskih poslova i upisana su u registar ovlašćenih aktuara. Na dan 31.12.2021. godine, u Registar ovlašćenih aktuara kod Agencije bilo je upisano 38 lica. Zakonom su propisana pravila nezavisnosti za eksterne, odnosno ovlašćene aktuare društava za osiguranje. Ovlašćeni, odnosno eksterni aktuari nisu u kontinuitetu prisutni u društvu za osiguranje, već imaju obavezu da daju mišljenje o aktuarskim pozicijama u finansijskim i drugim izvještajima društava za osiguranje. Pored toga, društva za osiguranje imaju obavezu da imaju zaposleno najmanje jedno lice koje će kontinuirano obavljati aktuarske poslove u društvu za osiguranje. S obzirom na zahtjeve Solventnosti II za očekivati je da će biti neophodan razvoj i jačanje uloge interne aktuarske funkcije, uporedo sa razvojem ostalih funkcija iz sistema upravljanja.

4. REZULTATI PROVEDENIH AKTIVNOSTI U PRETHODNOM PERIODU

Agencija je, u prethodnom periodu, u okviru sopstvenih kapaciteta, provodila aktivnosti koje su identifikovane kao prioritetne, u inicijalno donesenom strateškom okviru, kako slijedi.

➤ Analiza mogućnosti isključenja malih društava za osiguranje iz primjene Solventnosti II

Analiza je izvršena, kako bi se procijenili efekti i mogućnosti da društva za osiguranje iz Republike Srpske, sa manjim tržišnim učešćem, prilagode svoje poslovanje propisanim uslovima isključenja iz Solventnosti II, a što je jedna od pretpostavki optimizacije pripreme za prelazni period.

Iz rezultata izvršene analize proizilazi da će, prema aktuelnim uslovima, sva društva za osiguranje iz Republike Srpske imati obavezu da posluju u skladu sa zahtjevima Solventnosti II.

Osnovni razlog za ovakve rezultate pretežno proizilazi iz okolnosti da:

- društva za osiguranje koja imaju manji iznos obračunate premije, obavljaju/registrovani su za poslove u vrstama osiguranja od odgovornosti, te će stoga imati obavezu poslovati u skladu sa zahtjevima Solventnosti II.

Treba istaći da ne treba poistovijetiti pravila isključenja od primjene pravila proporcionalnosti na manja društva, pri čemu proporcionalnost ne znači smanjenje kvantitativnih i suštinskih kvalitativnih zakonskih zahtjeva, već samo relaksiranje u pogledu izvještavanja i/ili spajanja nekih od ključnih funkcija.

➤ Gap analiza kapaciteta društava za osiguranje za implementaciju kvalitativnih zahtjeva Solventnosti II

Identifikacija spremnosti i kapaciteta društava za osiguranje iz Republike Srpske za ispunjavanje osnovnih kvalitativnih zahtjeva iz tzv. drugog stuba Solventnosti II je polazna pretpostavka za početak usklađivanja sa cjelokupnim zahtjevima Solventnosti II. U svrhu utvrđivanja početnog nivoa razumijevanja koncepta Solventnosti II i nivoa razvoja funkcija iz sistema upravljanja Solventnosti II, Agencija je izvršila anketno istraživanje, na način da je društvima za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj dostavljen anketni upitnik „Utvrđivanje nivoa razvijenosti funkcija sistema upravljanja prema zahtjevima Solventnosti II“. Cilj istraživanja je bio da društva za osiguranje izvrše samoprocjenu položaja i nivoa razvijenosti u odnosu na navedena pitanja iz Upitnika, ali i da sagledaju buduće regulatorne zahtjeve i pravce uspostavljanja i/ili unapređenja ključnih internih funkcija. Rezultati ovog istraživanja su polazna osnova za shodnu identifikaciju potreba za podizanje nivoa znanja u sektoru osiguranja, ali i za buduće regulatorne aktivnosti.

Rezultati istraživanja ukazuju da određeni nivo poznavanja kvalitativnih zahtjeva Solventnosti II postoji, pri čemu znanja vezana za ORSA proces nisu identifikovana. Izuzetak su društva koja posluju u okviru grupacija čija je osnovna djelatnost osiguranje, te se iz njihovih odgovora može prepoznati u određenoj mjeri razumijevanje zahtjeva ORSA procesa.

Nezavisno od ostalih rezultata izvršene samoprocjene, treba istaći da je dvanaest društava za osiguranje (od četrnaest registrovanih) odgovorilo da očekuju da će Solventnost II imati pozitivne efekte na tržište, pri čemu se deset društava za osiguranje izjasnilo da očekuje pozitivne efekte na njihovo poslovanje, a što se može posmatrati kao signal za neophodnost regulatornih promjena.

Rezultati istraživanja su objavljeni i na internet stranici Agencije.

➤ **„Stres-test“ društava za osiguranje i sektora osiguranja Republike Srpske**

Agencija je, u skladu sa svojom funkcijom supervizora sektora osiguranja, krajem 2021. godine, izvršila prvi „stres-test“ društava za osiguranje i sektora u cjelini, kojim su obuhvaćena tri međusobno nezavisna i ekstremna scenarija, a to su: pad vrijednosti određenih kategorija aktive, gubitak zbog neispunjenja obaveze druge ugovorne strane - reosiguravača i gubitak zbog povećanja smrtnosti usljed pandemije i nedovoljnosti rezervi za štete. Stres-test je razvijen u skladu sa preporučenom supervizorskom praksom, te shodnim prilagođavanjem metodologije stres-testa Evropskog tijela za nadzor osiguranja i penzija (EIOPA). Cilj sprovedenog stres-testa je bio procjena ranjivosti društava za osiguranje i sektora u cjelini na nepovoljne tržišne scenarije, koji bi direktno uticali na finansijsku stabilnost, odnosno analiza događaja i uticaja na adekvatnost kapitala društava za osiguranje i njihovo poslovanje kao i spremnost društava za osiguranje u slučaju štetnih događaja i njihova reakcija na te događaje. Dodatni cilj je bio podizanje svijesti u društvima za osiguranje o realnim tržišnim rizicima, čiji razvoj može negativno uticati na njihovu solventnu poziciju. Rezultati stres-testa ukazuju da pojedinačni nepovoljni scenariji, ukoliko se postave na realnim osnovama, ne bi ugrozili finansijsku stabilnost sektora osiguranja, nezavisno od činjenice da bi pojedina društva različito reagovala u slučaju realizacije nekih od ekstremnih scenarija.

Zaključak provedenog stres-testa je da regulatorni okvir i supervizorske prakse nisu osjetljivi na eksterne i interne rizike.

➤ **Ostale aktivnosti**

Agencija je, u okviru identifikovanja prioriteta za IPA 3, informisala o potrebi za tehničkom pomoći za usklađivanje sa Solventnosti II (razvoj sistema upravljanja rizicima, kao i proces nadzora istog, uključujući sopstvenu procjenu rizika i solventnosti (ORSA), te razvoj alata za: sprovođenje stres-testova, kvantitativne studije uticaja (QIS) i sl). U periodu izrade ovog dokumenta, još nije dobijena povratna informacija.

Nadalje, Agencija je bila korisnik kratkog projekta Svjetske banke podržanog od Evropske Unije u okviru kojeg je dobijen prijedlog okvirne mape puta čiji rezultati su iskorišćeni u ovom strateškom okviru, prilikom definisanja pravaca djelovanja Agencije, te upitnik: „Kvalitativna studija uticaja Solventnosti II“.

Pokrenute su i aktivnosti edukacije zaposlenih u Agenciji na temu implementacije kvalitativnih zahtjeva Solventnosti II, uključujući i podizanje svijesti kod društava za osiguranje u tom

pogledu. Održano je i više radnih sastanaka sa predstavnicima Agencije za nadzor osigranja FBiH i Agencije za osiguranje u BiH.

U cilju razvoja svijesti kod društava za osiguranja, a u skladu sa Zaključkom Vlade Republike Srpske sa 176. sjednice, održane dana 30.06.2022. godine, Agencija je organizovala edukaciju o potrebi i koristima pravovremene pripreme za buduće regulatorne zahtjeve zasnovane na Solventnosti II, na temu: „Vlastita procjena rizika i solventnosti društava za osiguranje“. Edukaciji su prisustvovala lica na najvišim pozicijama u organizacionim strukturama društava za osiguranje (članovi upravnih odbora, direktori, izvršni direktori).

5. PRAVCI DJELOVANJA AGENCIJE U NAREDNOM PERIODU

Imajući u vidu da će, nakon donošenja zakona zasnovanog na Solventnosti II, društva za osiguranje iz Republike Srpske imati obavezu da u kratkom roku usklade svoje poslovanje sa novim regulatornim zahtjevima, koji su konceptualno različiti u odnosu na aktuelne, Agencija cijeni da je prethodno potrebno obaviti aktivnosti podizanja nivoa svijesti o potrebi novog pristupa poslovanju društava za osiguranje, i nadzoru istih. Navedena potreba postoji nezavisno od toga da li će se usklađivanje zakonskog okvira sa Solventnosti II vršiti etapno ili ne.

Na osnovu saznanja koje ima Agencija iz rezultata prethodno provedenih aktivnosti, aktuelnog nivoa razvijenosti sektora osiguranja, te okvirnih preporuka dobijenih u okviru projekta konsultantske podrške za tržište osiguranja u BiH, finansijski podržanom od strane Svjetske Banke i Evropske Unije, pravci djelovanja Agencije su usmjereni na ostvarivanje dva cilja, a to su:

- u kratkom roku – priprema za implementaciju kvalitativnih zahtjeva Solventnosti II, uz sagledavanje mogućnosti za unapređenje kapitalnih zahtjeva - zasnovanost na vlastitoj procjeni rizika i solventnosti, te opreznijem pristupu u vrednovanju imovine i
- u dužem roku - priprema za primjenu novih kapitalnih standarda zasnovanih na tzv. stubu I Solventnosti II, prvenstveno provođenjem kvantitativnih studija uticaja pojedinačnih i /ili svih zahtjeva.

Naprijed navedeni pravci djelovanja Agencije ne prejudiciraju dinamiku donošenja novog zakona i obuhvat istog, ali se dinamički mogu uskladiti sa regulatornim opredjeljenjem i konceptom.

U svrhu realizacije postavljenih ciljeva sprovođenja aktivnosti definisanih ovim strateškim okvirom, ali uopšte i konačne implementacije Solventnosti II, potrebno je:

- Provođenje „gap“ analize zasnovane na upitniku „ Kvalitativna studija uticaja Solventnosti II“ razvijenom u okviru projekta konsultantske podrške za tržište osiguranja u BiH, finansijski podržanom od strane Svjetske banke i Evropske unije;
- Provođenje stres-testa finansijskog kapaciteta društava za osiguranje i sektora osiguranja na moguće unutrašnje i vanjske uticaje, ali i u cilju podizanja svijesti u društvima za osiguranje o rizicima koji mogu negativno uticati na njihovu solventnu poziciju;
- Priprema za implementaciju kvalitativnih zahtjeva Solventnosti II sa posebnim fokusom na ORSA proces (radionice i konsultantske pomoći vezane za praktične aspekte implementacije ORSA procesa). Moguće je da će za ove aktivnosti biti potrebno planirati ulaganja Agencije, s obzirom da postoji najava da će se do kraja 2023. godine donijeti novi zakon, te da su rokovi za dobijanje konkretne tehničke pomoći u tom segmentu prilično dugi.
- Usaglašeno djelovanje sa Ministarstvom finansija Republike Srpske u pogledu međusobnog usklađivanja terminskog plana sprovođenja aktivnosti prelaska i usklađivanja sa Solventnosti II;
- Ostvariti operativnu saradnju sa društvima za osiguranje iz Republike Srpske, pri čemu bi poseban segment saradnje mogao biti formiranje i djelovanje Radne grupe

predstavnik Agencije, Udruženja društava za osiguranje Republike Srpske i Udruženja aktuara Republike Srpske za pripremu uvođenja Solventnosti II, uključujući i procjenu kvantitativnih efekata/uticaja implementacije Solventnosti II na društva za osiguranje i sektor osiguranja u cjelini;

- Ostvariti usaglašeno djelovanje sa Agencijom za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine u realizaciji;
- Jačati koordinaciju sa drugim nadzornim i regulatornim tijelima u Republici Srpskoj, BiH i inostranstvu i
- Kontinuirano praćenje regulatornih promjena u sektoru osiguranja u Evropskoj uniji i shodno tome revidiranje i izmjene ovog strateškog okvira.

Dobijanje i realizacija međunarodnih projekata tehničke i/ili finansijske pomoći bi dalo dodatni razvojni impuls i učinilo ovaj proces efikasnijim i efektivnijim, te bi u tom smislu bila potrebna podrška drugih relevantnih institucija pri apliciranju za ovakve projekte.

Sprovođenje aktivnosti iz ovog strateškog okvira biće precizirano u okviru programa rada Agencije za naredne godine.

Realizacija aktivnosti definisanih ovim strateškim okvirom počinje od dana donošenja i traje do identifikacije potrebe za revidiranje navedenih strateških pravaca i tu svrhu donošenja nove strategije za prelazak na Solventnosti II, a nezavisno od regulatorne dinamike.

Imajući u vidu značaj i kompleksnost Solventnosti II, potrebu za angažovanje značajnih stručnih i finansijskih resursa, te mogućnost dobijanja novih preporuka vezanih za proces pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji realno je predvidjeti potrebu donošenja i sveobuhvatne Strategije sa Akcionim planom i kvantifikacijom efekata, a za šta je potrebna tehnička pomoć koju je Agencija već i inicirala.

Strateški okvir pripreme društava za osiguranje u Republici Srpskoj za prelazak na regulatorni okvir zasnovan na Solventnosti II biće objavljen na internet stranici Agencije, kako bi bio dostupan svim zainteresovanim licima.